

Asia: VN/11443/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia vaikutuksia näette ehdotettujen muutosten aiheuttavan?

Ehdotukset parantavat yhdenvertaisuuden toteutumista tuotteiden ja palvelujen käyttömahdollisuuksissa ja näin parantavat kaikkien mahdollisuuksia toimia yhteiskunnan jäsenenä eri osa-alueilla. Vammaisten henkilöiden lisäksi ehdotuksista hyötyvät muutkin, erityisesti eri tavoin toimintarajoitteiset ja kasvava ikääntyvä väestö. Väestöviestinnässä olisi tärkeää huomioida tämä näkökulma: esteettömyys koskee ja hyödyttää kaikkia.

Vaikutuksissa on arvioitu toimeenpanon kustannuksia, mutta suorien muutuskustannusten lisäksi tulee kustannuksia myös toimeenpanoon liittyvästä tuesta ja koulutuksesta.

Kysymyksiä lausunnonantajille

Lakiuudistuksen valmistelun aikana on keskusteltu valvontakokonaisuuden järjestämisestä.

Valvontakokonaisuus on kuitenkin tässä vaiheessa osin avoin.

Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa valvontaan kokonaisuudessaan.

Miten tuotteiden ja palvelujen esteettömyyden valvonta olisi tarkoituksenmukaista järjestää?

Vaikutusten arvioinnissa todetaan, että markkina- ja valvontaviranomaisen tulee olla selvä käyttäjille, jotta käyttäjät tietävät minne voi kääntyä tai ilmoittaa puutteesta sekä mistä saada neuvontaa ja ohjausta. Samoin tuotteiden ja palvelujen tuottajat tarvitsevat ohjausta, tiedottamista ja koulutusta sekä selvästi määrätyn tahon, josta voi saada neuvontaa.

Valvontaa tulisi ajatella ensisijaisesti kuluttajan ja palvelun tai tuotteen käyttäjän näkökulmasta ja järjestää se mahdollisimman selkeästi, mieluiten yhden toimijan ja luokun periaatteella. Valituksen

tai kantelun tekemisen tulisi olla kuluttajalle/käyttäjälle mahdollisimman yksinkertaista. Tuotteen ja palvelun erottaminen valvonta-asiassa ei ole kuluttajan kannalta yksinkertaista.

Kuluttaja-termi on osin epäsopiva ja voi aiheuttaa epäselvyyttä direktiivin soveltamisesta: esim. lääkinnällisten laitteiden käyttäjät eivät ole kuluttajia sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan julkisin varoin kustannetun hoitotarvikkeen, tuotteen ja siihen mahdollisesti liittyvän palvelun, käyttäjiä.

Samalla, kun valvonta järjestetään kuluttajan/käyttäjän kannalta selkeäksi, tulisi myös huomioida osaamisen ylläpitäminen: esimerkiksi lääkinnällisten laitteiden valvonta on tällä hetkellä Fimean tehtävä, ja valvojan viranomaisen osittainkin muuttuessa tulee varmistaa, että valvonnassa on riittävää osaamista eri erikoisalojen tuotteiden ja palvelujen käytöstä, jotta valvonta voi toteutua käyttäjälähtöisesti.

Kannatamme SOSTEn lausunnossaan esittämää seurantaryhmän perustamista toimeenpanon valvontaa varten, ja ryhmään nimettäväksi sidosryhmien edustajia esimerkiksi vammais- ja potilasjärjestöistä.

Lausunnonantajia pyydetään kommentoimaan erityisesti palvelujen valvontaa (esitysluonnoksen luku 4.2.6, sivut 83, 85 – 87), kun digitaalisten palvelujen valvonta on tarkoitus keskittää edelleen Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikköön. Lisäksi pyydetään ottamaan kantaa sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaaliseen mediaan pääsyn valvontaan sekä liikennettä koskevien esteettömyystietojen esittämisen valvontaan (laki liikenteen palveluista).

Huomautamme, että toimiva valvonta ja kuluttajien sekä palvelujen ja tuotteiden käyttäjien oikeusturvan toteutuminen edellyttää lisäresursseja, jotka esityksen vaikutusarvioinnissa Etelä-Suomen aluehallintoviraston osalta on arvioitu hyvin maltillisiksi.

Erityisesti tuotteiden markkina- ja palvelunvalvonnan järjestäminen on esityksessä vielä avoin. Lausunnonantajia pyydetään esittämään näkemyksensä alla esitettyihin (esitysluonnoksen luku 4.2.6.3, sivut 84-85) vaihtoehtoihin markkina- ja palvelunvalvonnan järjestämisestä.

-

Valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja:

-

Rakennettu ympäristö

Esteettömyysdirektiivin vaatimukset rakennetulle ympäristölle on esitetty esteettömyysdirektiivin liitteessä III. Jäsenvaltiot voivat päättää kansallisesti, onko rakennetun ympäristön täytettävä liitteessä III vahvistetut esteettömyysvaatimukset. Tässä vaiheessa esitetään, että rakennettua ympäristöä koskevia vaatimuksia ei otettaisi mukaan tähän esitykseen vaan sen soveltamisesta päätettäisiin myöhemmin

(ehdotus esitysluonnoksen sivuilla 92-94). Lausunnonantaja pyydetään lausumaan erityisesti siitä:

-Miten esteettömyysdirektiivin soveltaminen palvelun tarjoajan vastuulla olevaan rakennettuun ympäristöön konkreettisesti edistäisi esteettömyyttä ja kuinka laajamittaiseksi arvioitte vaikutukset rakennetun ympäristön esteettömyyteen?

-Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esteettömyysdirektiivin soveltamisella rakennettuun ympäristöön olevan palvelun tarjoajalle? Kuinka suuren osuuden esteettömyysdirektiivistä aiheutuvista kokonaiskustannuksista ne muodostaisivat?

Rakennettua ympäristöä koskevan esteettömyyssäätelyn irrottaminen saavutettavuudesta ei palvele esteettömyyden kokonaisuutta. Viittaamme Näkövammaisten liiton lausunnossaan esittämiin huomioihin.

Muita huomioita esityksestä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Toimeenpanon onnistumisen kannalta ratkaisevaa on toimeenpanon tuki: huolellinen ja oikea-aikainen tiedottaminen, ohjaus ja koulutus sekä tuotteiden ja palvelujen tarjoajille että kuluttajille ja palvelujen käyttäjille. Koulutus ja ohjaus vaatii lisäresursseja. Koulutusta ja toimeenpanon tukea tulee tarjota kaikille palvelujen ja tuotteiden tarjoajille, mukaan lukien järjestöt ja yhdistykset, joiden toiminta on pienimuotoisempaa ja joilla ei ole välttämättä omaa saavutettavuus- ja esteettömyysosaamista.

Lainsäädännöllä turvataan minimi, mutta nykyesityksessä esimerkiksi yrityksistä suuri osa jäisi sen soveltamisen ulkopuolelle. Esityksessä ehdotetaan, että esteettömyysdirektiivin palveluja koskevat määräykset eivät koskisi mikroyritysten (alle 10 työntekijää, vuosittainen liikevaihto tai taseen loppusumma enintään 2 miljoonaa euroa) tuottamia palveluja. Tämä jättää suuren osan yrityksistä soveltamisen ulkopuolelle, mikä on valitettavaa. Tarjoamalla koulutusta ja toimeenpanon tukea voidaan myös sellaisia toimijoita, joita lainsäädäntö ei velvoita, kannustaa tuottamaan esteettömiä ja saavutettavia tuotteita ja palveluja nopeammalla aikataululla.

Direktiivi mahdollistaa pitkän siirtymäajan lähiliikenteen itsepalvelupäätteiden saavutettavuudelle (kaupunki- esikaupunki ja alueliikenne). Kuitenkin suurin osa väestöstä käyttää nimenomaan lähiliikenteen palveluja päivittäisessä liikkumisessaan ja harvemmin kaukoliikennettä. Olisi tärkeää soveltaa direktiiviä myös lähiliikenteeseen nopeammassa aikataulussa. Esitämme, että pykälien 150 § - 150 a § soveltamispiiri laajennettaisiin kaupunki- ja esikaupunkiliikenteeseen.

Tuominen-Lozic Laura
Suomen Diabetesliitto ry